

Легијски логор и римски град Виминацијум

Раскош ЈЕДНОГ

У близини Пожаревца, испод површине од 450 хектара ораница, крију се читави тргови, легијски логор и град који ће нам разоткрити живот римских легионара и грађана. Реч је о великом археолошком налазишту Виминацијуму, главном граду римске провинције Горње Мезије, која је обухватала већи део данашње Србије.

Текст и слике
Душка СТЕФАНОВИЋ

Стежњом да невидљиви град учини видљивим и свима доступним, вредни тим археолога са др Миомиром Кораћем на челу ужурбано ради. Циљ је да се Виминацијум претвори у археолошки парк, у коме ће посетиоци моћи да се осете као грађани Римског царства. То сигурно не може бити скоро, али вреди труда.

На овом археолошком налазишту већ данас можете да видите део тадашње раскоши. Откривени су маузолеј, аквадукт, терме, северна капија логора и амфитеатар. Виминацијум је имао своје ковнице у којима се поред бронзаног ковао и златни и сребрни новац, а таквих је у царству било само дванаест. Као сваки велики римски град, имао је хиподром, позориште, амфитеатар, болнице, храмове, занатске и трговачке радње.

Настао је с потребом да се заштити северна граница царства и да се обезбеди пролаз према Дакији, данашњој Бугарској. Овичен рекама Млавом и Дунавом, омогућавао је повезаност са другим градовима и утврђењима преко реке, али је био и на важној раскрсници путева који су повезивали Италију са Дакијом.

Легионари су штитили царство и ишли у освајања. Уживали су посебан углед у друштву и били под вођством римских царева. Читава инфраструктура била је подређена њима и свакако је омогућавала и обичним грађанима да имају комфорнији и динамичнији живот. Легије су имале изванредне инжењерске јединице, у којима су били и врхунски стручњаци тог доба, који су планирали изградњу логора и објеката у њему, па и читавих градова.

Добба

Легија је штитила град, а грађани су заузврат опслуживали легију. У Виминацијуму су биле смештене легија IV Флавија Феликс, која је касније измештена у Сингидунум, и легија VII Клаудија Пиа Фиделис, која остаје у Виминацијуму до најезде Хуна. Ове две легије градиле су аквадукт у Виминацијуму, о чему сведоче њихова обележја на самом водоводу.

У војној служби

Тада се војска служила 16, 20 или 25 година, после чега је добијана војничка диплома. Овакве сачуване дипломе су веома ретке, а неке су пронађене у појединим гробницама Виминацијума. Војници су долазили из различитих крајева царства, јер је римска максима била слободна размена људи, идеја и робе, па се тако исти римски производи могу видети у Италији, Немачкој и у Србији.

Војничке дипломе су изузетно важне јер садрже текст у коме се наводи где је војник служио, у којој јединици, тако да данас тачно можемо знати на којој територији је та јединица била и у које доба. То су бронзане таблице којима је војник стицао сва римска грађанска права, на основу којих су и његова жена и деца постајали римски грађани. Било је много војника који су ступали у војне јединице, а да

нису били Римљани. Дипломе су биле документ који је био у поседу војника и његове породице, али је постојао и архив у Риму у којем су чуване копије.

Изградња путева

Прво што су Римљани радили када освоје неку територију била је изградња путева. Војници су градили путеве, мостове, водоводе и друге архитектонске целине.

Путеви су имали вишеслојне подлоге, ивичњаке, путоказе, па су чак и у градовима, на раскрсницама, постављани стубићи који су онемогућавали брз пролазак кроз раскрсницу. Стубићи су били попут данашњих лежећих полицајаца и спречавали су обесне коњанике да погазе некога од пешака.

Чувени пут *Via Militaris* полазио је од Аквилеје, града близу данашњег Трста и пружао се с једне стране ка северу, а с друге ка истоку, преко Љубљане, Сремске Митровице, Београда до Виминацијума и даље према Црном мору преко Ниша и Софије. Овај пут доносио је све погодности ондашњег савременог света. Могли сте на путу мењати коње, одмарати се, мењати новац и тим путевима ишла је редовна римска пошта. Тачно се знало колико је времена потребно да се стигне од једног до другог града.

Пронађено је писмо које су два брата, римски лекари, послали мајци у Александрију, у коме они кажу да се налазе у Риму, одакле са царем иду ка Алпима, а да ће она писмо добити за 23 дана. Римљани су били врло практичан свет. Тврди се да су информације у римски сенат, чак са севера Енглеске, стизале за само неколико сати.

Изглед града

У Виминацијуму се могу видети остаци северне капије логора који нам откривају величину улице и канализационе одводе. Од тог места простирао се град са пространим улицама, трговима, храмовима, школама, занатским радионицама и другим градским објектима.

Легијски инжењери донели су читав низ новина на којима почивају данашњи технички новитети. Имали су подно грејање, купатила, болнице, најсавременија оружја попут бацача пламена и бројне друге погодности тог доба. У Виминацијуму се може видети и купатило које нам показује какав је значај имала

хигијена у том периоду.

Терме су биле централна места окупљања, имале су свлачионице, топле и хладне базене, и биле су украшене мозаицима.

Занимљива открића

Надомак града је некропола, град мртвих, а данас је тамо термоелектрана. Гробнице су истражене и предмети извучени. Шта нам они говоре о становницима Виминацијума, може се закључити из неколико примера које објашњава др Миомир Кораћ.

– То вам је као када изврнете рукавицу – на основу града мртвих ми смо сазнавали о граду живих. Рецимо, пронашли смо гроб лекара са инструментаријумом, печатима, текстовима и на основу тога могли смо да реконструирамо здравствену службу једног града. На основу других латинских извора знамо колико је лекара требало да буде по броју становника а колико у једној римској легији. Лекари су водили бригу о легионарима који су били под великим физичким напорима. Војници су имали дуге маршеве, прашина им је улазила у очи, па су често оболевали од трахома ока. Лекари су припремали мелеме, одлично су познавали анатомију ока, знали су како да имобилишу пацијента и да га оспособе за даљи рад. У једном гробу пронашли смо вретенаст предмет на коме је означено да су то пилуле за очне капке на бази шафрана. Шафран је врста данашње стипсе која зауставља крварење. Има ту заиста пуно занимљивости које нам откривају живот римских грађана.

Најновије откриће на Римском амфитеатру у Виминацијуму је скулптура од жада од преко 35 сантиметара. Нажалост, није цела, а оно што фасцира је да је израђена у једном комаду од жада, да је начин израде изванредан, што указује на радионицу која је била у Виминацијуму. У близини фигуре од жада, такође у амфитеатру, пронађен је и бронзани орао са позлатом, који је, очито, био постављен на двоколицама.

Забава је и у то доба имала важну улогу, па је сваки велики град имао хиподром, позориште и амфитеатар. Амфитеатар у Виминацијуму примао је 12.000 гледалаца. То су типизирани објекти и однос је био једно место за четири становника, према чему знамо да је град имао око 50.000 становника. Радови на амфитеатру су у току и планирано је његово оспособљавање за одржавање Медитеранских позоришних игара античке драме у наредној години.

Виминацијум је још великим делом затрпан земљом, али се већ од површинског слоја могу видети остаци града. Локални земљорадници још обрађују земљу испод које се град налази, па се могу видети остаци камена, опеке, па чак и предмета помешаних са земљом. Свесни на каквом су положају њихове оранице понекад и сами трагају за благом које би могло да буде баш на њиховој земљи.

Сви предмети који су пронађени за сада се чувају у Пожарвачком музеју, али се настоји да у оквиру самог Виминацијума настане музеј посвећен овом великом римском граду. ■

